

СТАПИ БЕК

Najstarije **KANOPSKE VAZE** koje su se pojavile u Starom kraljevstvu (oko 2575. pne.- oko 2130. pne.), bile su jednostavne sa običnim poklopcem. U vreme Srednjeg kraljevstva (oko 1938. pne.- oko 1630. pne. počele su se izrađivati vaze sa dekorisanim poklopcima na kojima se nalazila isklesana ljudska glava.

Od Devetnaeste dinastije do kraja Novog kraljevstva (1539. pne. - 1075. pne.) te glave su predstavljale četvoricu sinova boga Horusa. *Duamutefa* sa glavom šakala, *Kebehsenufa* sa glavom sokola, *Hapia* sa glavom babuna i *Imseta* sa ljudskom glavom.

U Duamutefovoj vazi se čuvao želudac, u Imsetovoj jetra, u Hapijevoj pluća a u Kebehsenufoj creva. One su se postavljale na uglovima sarkofaga.

Od Dvadeset prve do Dvadeset pete dinastije (1077. pne. - 664. pne.) započela je praksa vraćanja balzamovanih organa u telo, što je potaknulo pojavu "lažnih" Kanopskih vaza, posuda dekorisanih Horusovim sinovima, ali bez unutrašnjih organa.

Kanopske vaze su nazvane po gradu Kanopusu u kome se negovao kult sinkretičkog helenističko-egipatskog Ozirisa, koji je prikazvan kao brod sa ljudskom glavom. Na osnovu toga su stariji egiptolozi pogrešno nazvali - slične predmete u kojima se čuvalo unutrašnje organe Kanopskim.

I Etrurci su u periodu od 8. do 7. veka pne. koristili slične vaze sa poklopcima u obliku ljudske glave, s tom razlikom što su ponekad dodali i dio torza sa rukama.

(lat. sarcophagus; grč. sarkophágos; lithos "kamen koji jede, troši meso; kameni sanduk"; grčki sarx = meso, phagein = jesti) je nadgrobni spomenik u obliku sanduka od kamena, naročito mermera, metala, pečene gline ili drveta, često oslikan ili ukrašen reljefima u koji se polaže drveni sanduk. U upotrebi je od III. milenijuma prije Hrista u starom Egiptu, gde je korišten kao spremište za mumiju.

Poklopac mu je ili ravan, ili u obliku krova na dve vode s "rogovima" na uglovima. Stranice su mu gotovo redovno bogato ukrašene figuralnim prikazima portreta pokojnika i scena iz njegovog života, ili ponekad mitološkim scenama. Od antike upotrebu sarkofaga preuzelo je i hrišćanstvo, ali mu menja ikonografski sadržaj reljefne dekoracije. U početku središnje mesto zauzima krst, a kasnije biblijske scene koje simbolizuju ili neposredno govore o vaskrenju i zagrobnom životu.

TUTANKAMON - smatra se da je Tutankamon bio sin faraona Ekhnatona i njegove druge žene Kije. Takođe se pretpostavlja da je rano detinjstvo proveo u Sjevernoj palati Ekhnatonovog glavnog grada Amarne i nakon iznenadne očeve smrti zaseo je na prestolje kada mu je bilo samo 9 godina. Već tako mlad bio je oženjen sa svojom starijom polusestrom Ankhsenamom. Budući da je monoteistička religijska revolucija njegovog oca ostavila Egipat u haosu, tako mladi faraon nije mogao imati autoritet. Bio je samo igračka u rukama moćnog sveštenstva, kojemu je glavni cilj bio povratak stare politeističke religije. U njegovim odlukama najveću je ulogu imao Ay

(sveštenik, vezir, istovremeno i prvi ministar). Uskoro je vraćena stara religija, Ekhnatonova prestonica Amarna je razorena, a Teba je opet postala glavni grad.

Tokom njegove vladavine, u velikom Amonovu svetištu u Luxoru i Karnaku, podignuti su kipovi koji prikazuju Tutankamona i njegovu ženu kao inkarnacije starih bogova, Amona sa svojom ženom Mut. Tamo je dovršena i velika kolonada stubova koju je započeo Tutankamonov deda Amenofis III. Iz toga doba poznata je i tzv. "Stela restauracije" koja govori o ponovnom uspostavljanju reda i mira u Egiptu te okrivljuje Tutankamonovog oca Ekhnatona za revoluciju i kaos koji je Egiptu priredio.

Forenzička analiza njegove mumije potvrđuju činjenicu da nije umro prirodnom smrću. Na njegovoj lobanji nađena su ostećenja, a je li je to rezultat ubistva ili incidenta (npr. pad s kočije) ne može se tačno utvrditi. Mnogi veruju da je ubijen, možda po naređenju Aja, njegovog dvorjanina, koji se nakon faraonove smrti našao na prijestolju. Pokopan je na brzinu u Dolini Kraljeva, u grobnici namenjenoj za njegovog vizira koja je svojom veličinom bila premalena u odnosu na druge faraonske grobnice.

Mumija Tutankamona ostala je slabo očuvana, kao rezultat lošeg balzamovanja. Naime, Carter je mumiju razrezao na delove kako bi je mogao izvaditi iz sarkofaga jer su se topive smole za vreme mumifikacije pretvorile u lepilo.

2013. godine britanski su forenzičari razrešili misteriju Tutankamonove smrti. Ubila ga je kočija koja je direktno udarila u njega dok je bio na kolenima i smrskala mu rebra i zdelicu, te zdrobila srce. Mumificiranje je loše izvedeno te je telo uništeno unutar sarkofaga.

Tutankamonova smrt ostavila je prestol ispražnjen i bio je to trenutak u kojem se njegova mlada udovica Ankhesenamun našla u teškom položaju. Pritisnuta sa svih strana ambicioznim i mnogo starijim muškarcima nego što je sama bila, povukla je neočekivan i zapravo korak bez presedana u egipatskoj istoriji. Napisala je poruku Supilulumi I, kralju Hetita.

Objasnila mu je da je njen muž umro i da ona nema sinova dok ih on ima mnogo. Zatražila je da pošalje jednog od njih da je oženi i tako nastavi kraljevsku lozu. Evidencija o ovom događaju ne dolazi iz egipatskih zapisa već zahvaljujući iskopavanjima u Hattusas (Boghazkoy) u Turskoj - glavnom gradu onda moćnog kraljevstva Hetita. Kralj je ispočetka bio sumnjičav, a onda je poslan princ Zannanza da prihvati kraljčinu ponudu. Izgleda da nije stigao dalje od granice kad je ubijen. Ovo treba pripisati dvojici ljudi koji su u trenutku Tutankhamonove smrti zapravo upravljali kraljevstvom: vezir Ay i zapovjednik vojske Horemheb. Oba su kasnije bili faraoni; Ay je oženio Tutankamonovu udovicu Ankhesenamun (protiv njene volje) i kada mu više nije bila potrebna, verovatno je naredio da je ubiju. Vladao je jedva četiri godine, jer je već bio u poodmakloj starosti. Nakon njega, faraon je postao Horemheb - još jedan od velikih egipatskih vladara, koji je učinio sve kako bi uništio (iz još nepoznatih razloga) sve tragove Tutankamonove vladavine.

КАМАРЕС ВАЗЕ - Камарес вазе представљају оригинални археолошки и историјски документ критске културе, из средње минојског доба, које се датују у период од 2000—1700. године п. н. е. Назив је дат по Камарес пећини у којој су вазе откривене, недалеко од Фестоса.

Камарес вазе су изузетног техничког квалитета, што је резултат квалитетне земље од које су направљене, добре боје као и припреме материјала за керамичку обраду. Добро препарирана земља и употреба точка омогућили су да дебљина зидова ових посуда буде готово иста као дебљина љуске јајета, по чему је су и мале, богато насликане, шоље са дршком добиле име „coquille d'oeuf“ или „љуска од јајета“.

Основне боје су црна, црвена и бела, нешто ређе окер, плава и светлопрка. Нема акварелских прелива и мешања тонова. Декоративни систем обухвата различите варијанте линеарног, флоралног, зооморфног и веома ретко антропоморфног орнамента.

Вазе су најчешће имале четири дршке које су на посудама постављене вертикално или наизменично хоризонтално и вертикално. Карактеристично за ове вазе је хармонија облика, величине и намене, коју није превазишла ни античка, а ни савремена керамичка производња.

Крај Камарес стила дошао је нагло, као и крај старих палата, у време када још није достигао свој врхунац. У критској керамографији био је веома значајан, као и инспирација за касније вазе ране грчке уметности.